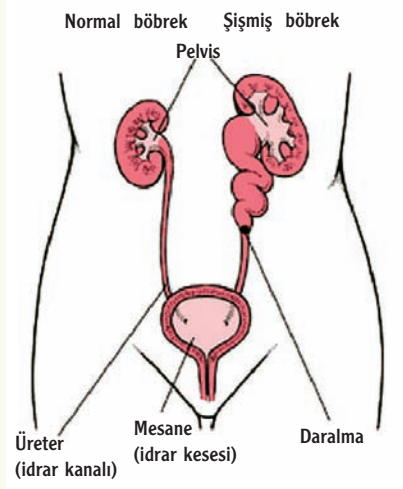

İNSAN VE SAĞLIK

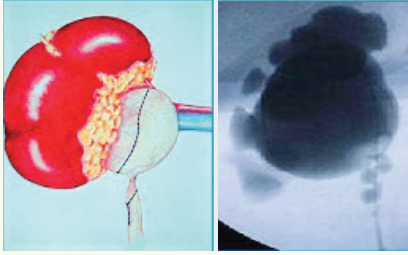
Doç. Dr. Ferda Şenel
f.senel@excite.com

Böbrek Şişmesi (Hidronefroz)

Kanı süzerek zararlı moleküllerden temizleyen böbrekler günde 1-1,5 litre idrar çıkartmamızı sağlıyor. Böbreklere giden kan, sayıları milyonu geçen "glomerul" denilen alt birimlerin içerisinde geçiyor. Bu geçiş sırasında gerekli olmayan veya zararlı moleküller suyla birlikte süzülerek idrarı oluşturuyor. Oluşan idrar, küçük toplayıcı kanallarla, böbreğin ortasında bulunan ve "pelvis" denilen bölgede toplanıyor. Burada toplanan idrar hiç bekletilmeden "üreter" denilen idrar kanalları sayesinde idrar kesesine yani mesaneye gönderiliyor. İdrarın bu rahat akımını bozan her türlü durum veya hastalık böbreklerde idrarın birikmesine yol açıyor. Böbreklerden atılmayan idrar, yarattığı basınca bağlı olarak şişmeye, yani "hidronefroz"a sebep oluyor. Böbrekte şişmeye yol açan

durum giderilmediği takdirde böbreğin işlevini bozarak kalıcı hasar yaratabiliyor. Böbrek şişliğine yol açan sebeplerin çoğu genellikle bebeklik çağlarında, hatta anne karnında başlıyor. İdrar kanallarının anne karnındaki gelişimi sırasında meydana gelen bozukluklar böbreklerde şişmeye kendini gösteriyor. Bunların başında böbrek çıkış darlığı geliyor. Böbreğin hemen çıkışında meydana gelen bir darlık (üreteropelvik bileşke darlığı) idrarın geçişini engelleyerek şişmesine yol açıyor. İç idrar kanalının idrar kesesiyle birleştiği noktadaki (üreterovezikal bölge) darlıklar da böbreğin şişmesiyle kendini gösteriyor. Sadece idrar kanallarındaki tıkanıklıklar

şişmeye yol açmıyor. İdrarın, idrar kesesinden böbreklere geri kaçışı da (vezikoureteral reflü) böbrek içi basıncı artırarak şişmeye ve böbrek hasarına yol açabiliyor. Erişkinlerde böbrek şişmesine yol açan sebeplerin başında ise idrar kanalını tıkayan taşlar geliyor. Böbrekte oluşup, idrar akımıyla idrar kanallarına (üreterlere) düşen taşlar, idrar akımını engelleyebiliyor. İdrar yollarındaki tümörler, prostat büyümesi, karın içerisindeki büyük tümörler, idrar akımını engelleyerek böbreklerde şişmeye sebep olan diğer durumlar arasında.

Şiddetli yan ağrısı, sık idrar yolu enfeksiyonu, idrardan kan gelmesi, idrar miktarındaki azalma, böbrek şişmesinin belirtileri arasında olabiliyor. Bu tür şikayetlerde kişinin en kısa sürede bir üroloji uzmanına müracaat etmesi gerekiyor. Ultrasonografi veya ilaçlı böbrek filmi (IVP) sayesinde teşhis konulabiliyor. Böbrek şişmesi acil bir durum kabul ediliyor ve hemen tedavi edilmesi gerekiyor. Eğer idrar akımı hiç yoksa en kısa sürede böbreği rahatlatmak gerekiyor. Bunun için böbreğe iğneyle girilerek boşaltılıyor ve içerisine ince bir tüp yerleştiriliyor (perkütan nefrostomi). Böylece idrar vücut dışarısına alınabiliyor. Ancak bu yöntem böbreği geçici bir süreyle rahatlatıyor. Böbrekte şişme yapan sebebin teşhis edilip kalıcı çözümün sağlanması gerekiyor. Tıkanıklık yaratan bölgenin cerrahi yolla çıkartılıp, sağlıklı yeni bir idrar kanalı oluşturmak, tedavideki esas hedef kabul ediliyor.

Peyroni Hastalığı (Peniste Eğrilik)

Peniste cilt altında oluşan sert dokular nedeniyle meydana gelen eğrilığe "peyroni" hastalığı deniliyor. Hastalık, 1743 yılında ilk tanımlayan kişi olan Francois Gigot de la Peyronie'nin adıyla anılıyor. Genellikle penis köküne yakın oluşan ve bağ dokusu niteliğindeki bu plak şeklindeki sert dokular, bulundukları tarafa göre penisin eğrilmesine yol açıyor. Peyroni hastalığı her yaştaki erkeği değişik şiddette etkileyebiliyor. Hastalığın ortalama görülme yaşı 50 olsa da 18 yaşındaki erkeklerde dahi görülebiliyor. Hastalığın başlangıcında sertleşme sırasında ağrı görülüyor. Penis köküne yakın bölgelerde cilt altında sert kitle ve özellikle sertleşme sırasında eğrilik fark ediliyor. Bu durum, hafif bir eğrilik olarak başlayıp, ileri zamanlarda, cinsel birleşmeyi dahi engelleyecek kadar eğrilığe sebep olabiliyor. Peniste ağrı veya kitle hissi, hastalığın ilk belirtileri arasında sayıldığı için, bu şikayetleri olanların en kısa sürede üroloji uzmanına başvurması gerekiyor. Hastalığın teşhisi dikkatli bir muayene ile konulabiliyor. Erken dönemlerde uygulanan bölgesel iğne tedavileri veya ilaçlarla %30 civarında fayda sağlanabiliyor. Bu tedavi yöntemlerinden fayda görmeyen hastalarda cerrahi olarak sert peyroni plaklarının çıkartılması gerekiyor.

Testis Torsyonu (yumurta dönmesi)

Erkeklerdeki yumurtaların, yani testislerin kanlanmasını sağlayan damarlar ve meni kanalları, ince bir kordon içerisinde geçerek testislere ulaşıyor. Testislerin bu kordon etrafında dönmeye "testis torsyonu" deniliyor. Genellikle genç erkeklerde görülen bu durum, kordon etrafındaki kasların ani kasılmasına bağlı gelişiyor. Testisin kendi ekseninde 360 derece veya daha fazla dönmeye bağlı olarak kordonda kıvrılma meydana geliyor. Bu kıvrılma neticesinde, testise giden kan damarları sıkışarak kan akımı yavaşlıyor veya duruyor. Testisler bu duruma sadece birkaç saat dayanabildiği için tors-

yonun hemen tedavi edilmesi gerekiyor. Torsyon, testiste ani olarak başlayarak şiddetli ağrıya ve şişmeye yol açıyor. Testis iltihabı olan "orşit" e benzer bir tablo görülse de genellikle muayene ve tetkiklerle ayırt edilebiliyor. Muayene ile testis dönmesinden şüphe edildiğinde, yapılan dopler ultrasonografi sayesinde testislerdeki kan akımı ölçülebiliyor. Eğer kan akımında azalma gözlenirse teşhis kesinleşiyor. Testisin döndürülerek eski normal konumuna kavuşturulması tedavideki temel prensip. Testis torsyonu, genellikle elle dışarıdan müdahale sayesinde tedavi edilemiyor. Cerrahi müdahaleyle testis normal konumuna getirilerek kese içerisinde tespit ediliyor. Karşı tarafta da aynı durumun olmasını engellemek için aynı seansta diğer testisinde de keseye tespit edilmesi öneriliyor.

